

HALFJAARBERICHT 2019

CONTAINERS STUWEN GROEI OVERSLAG HAVEN ROTTERDAM

Ook meer overslag ruwe olie en LNG – minder overslag minerale olieproducten – groei bedrijfsresultaat en winst Havenbedrijf Rotterdam

Kernpunten

- Totale overslag 240,7 miljoen ton, nieuw record
- Groei overslag containers naar 7,5 miljoen TEU (+6,4% in TEU, +4,8% in tonnen)
- Lichte toename (+4,0%) omzet Havenbedrijf Rotterdam naar € 357,8 miljoen
- Duidelijke toename (+7,0%) resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen naar € 134,8 miljoen
- Aanhoudend hoge investeringen (€ 177,1 miljoen) in infrastructuur

De haven van Rotterdam heeft in de eerste zes maanden van 2019 een overslag gerealiseerd van 240,7 miljoen ton, een nieuw record. Dat is 3,4% meer dan in het eerste halfjaar van 2018. De groei van de containeroverslag, een van de strategische speerpunten van het Havenbedrijf, zette door met 4,8% (in tonnen, +6,4% in TEU) ten opzichte van de eerste zes maanden van 2018, eveneens een nieuw overslagrecord. De groei was vooral een gevolg van hogere import- en transshipment volumes.

Andere positieve uitschieters waren er in de marktsegmenten ruwe olie (+2,8%) en LNG (+94%). De groei in ruwe olie werd gedreven door meer import van goedkopere olie uit de Verenigde Staten. LNG groeide vooral door toegenomen export van Amerikaans gas naar Europa. Dalingen waren er in het eerste halfjaar te zien in de marktsegmenten minerale olieproducten (-5,8%) en agribulk (-7,2%).

FINANCIËLE RESULTATEN HAVENBEDRIJF

De financiële resultaten van Havenbedrijf Rotterdam waren goed in het eerste halfjaar van 2019. De ontvangen zeehavengelden en de huur- en erfpachtopbrengsten van uitgegeven terreinen namen licht toe resulterend in een omzetgroei van 4,0% naar € 357,8 miljoen. Het natte bulk segment droeg het sterkst bij aan deze groei. Mede omdat de operationele lasten minder stegen dan de opbrengsten verbeterde het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen met 7,0% naar € 134,8 miljoen.

CEO Allard Castelein: “Het gaat goed met de overslag in de haven, met name in het strategisch belangrijke marktsegment containers. De financiële resultaten van het Havenbedrijf zijn goed. Daardoor kunnen we blijven investeren in de haven, in fysieke infrastructuur én in digitale oplossingen voor handel en logistiek”.

ENERGIETRANSITIE

Op het terrein van de energietransitie zijn in de Rotterdamse haven in het voorbije halfjaar wederom belangrijke stappen vooruit gezet. Zo toont het bedrijfsleven veel interesse om deel te nemen aan het Porthos project voor opslag van CO₂ in lege gasvelden onder de Noordzee. Onlangs nog werd een haalbaarheidsstudie over H-Vision gepresenteerd. H-Vision is het op grote schaal produceren en toepassen in industriële processen van CO₂-neutraal geproduceerde waterstof, ook wel blauwe waterstof genoemd. Daardoor kan de uitstoot van CO₂ nog vóór 2030 met twee tot vier megaton omlaag.

Het eind juni verschenen kabinetsvoorstel voor een Klimaatakkoord bevat kansen en bedreigingen. CEO Allard Castelein: “De voorgestelde clusterbenadering, de focus op infrastructuur en op waterstof bieden juist kansen voor de industrie in Rotterdam. Havenbedrijf Rotterdam werkt deze graag op korte termijn samen met het Rijk uit. Echter, we vinden het van groot belang dat de invoering van een CO₂-heffing gelijk op gaat met het realiseren van noodzakelijke fysieke infrastructuur opdat bedrijven mogelijkheden geboden krijgen om hun CO₂-footprint te kunnen verlagen. Dat is goed voor het vestigingsklimaat en de concurrentiepositie van Nederland”.

INVESTERINGEN IN INFRASTRUCTUUR

Het investeringsniveau in de eerste zes maanden van 2019 bleef hoog (€ 177,1 miljoen).

Havenbedrijf Rotterdam helpt actief mee aan het verhogen van de betrouwbaarheid in de logistieke keten. In mei werd de eerste paal geslagen voor de Container Exchange Route. De aanleg van het Theemswegtracé, waarbij een gedeelte van de havenspoorlijn wordt omgelegd, loopt op schema.

DIGITALISERING

Havenbedrijf Rotterdam neemt het voortouw in de digitale transformatie van haven en logistiek. Dit verhoogt de efficiency in de grote handelsroutes, verlaagt kosten en reduceert CO₂-uitstoot. De haven van Gdansk is overgestapt op Navigate, de door Havenbedrijf Rotterdam ontwikkelde routeplanner voor scheepvaart. In mei vertrok de met sensoren uitgeruste Container 42 uit de haven van Rotterdam voor een twee jaar durende wereldreis. Met behulp van de real-time informatie kunnen wachttijden worden verminderd en aanleg-, laad-, los- en vertrektijden worden geoptimaliseerd. De efficiencyinzichten die de verzamelde data opleveren, worden toegepast in de Rotterdamse haven om zijn concurrentiepositie verder te versterken.

VOORUITZICHTEN

CEO Allard Castelein: “Op macro-economisch terrein blijven de relaties tussen grote handelsblokken in de wereld gespannen. Ook heerst er aanhoudende onzekerheid over de invoering van handelstarieven na Brexit. Beide ontwikkelingen dragen ertoe bij dat de vooruitzichten voor verdere groei van de wereldhandel onzeker zijn. Gegeven voornoemde mondiale onzekerheden verwacht Havenbedrijf Rotterdam in het tweede halfjaar van 2019 een lichte afzwakking van de groei in goederenoverslag”.

Voor meer informatie:

Leon Willems

lahj.willems@portofrotterdam.com

+31 (0)6 2574 6662

VERSLAG VAN DE DIRECTIE

OVERSLAG EN ONTWIKKELINGEN IN DE HAVEN

In het eerste halfjaar 2019 is 240,7 miljoen ton goederen overgeslagen in de Rotterdamse haven. In vergelijking met vorig jaar betekent dat 3,4% meer overslag.

GOEDERENOVERSLAG (GROOT ROTTERDAM) (IN DUIZENDEN TONNEN)	JAN-JUN 2019	JAN-JUN 2018	VERSCHIL IN %
Agribulk	4.850	5.225	-7,2%
Ertsen en schroot	14.237	14.111	0,9%
Kolen	12.492	12.330	1,3%
Biomassa	387	212	82,8%
Overig droog massagoed	6.108	5.141	18,8%
SUBTOTAAL DROOG MASSAGOED	38.075	37.019	2,9%
Ruwe aardolie	52.166	50.721	2,8%
Minerale olieproducten	37.981	40.307	-5,8%
LNG	3.801	1.960	93,9%
Overig nat massagoed	16.064	14.039	14,4%
SUBTOTAAL NAT MASSAGOED	110.012	107.028	2,8%
CONTAINERS	77.190	73.666	4,8%
Roll-on/Roll-off	12.336	12.007	2,7%
Overig stukgoed, lash	3.066	3.075	-0,3%
SUBTOTAAL OVERIG STUKGOED	15.402	15.081	2,1%
TOTAAL OVERSLAG (IN DUIZENDEN TONNEN)	240.679	232.794	3,4%
CONTAINEROVERSLAG (IN TEU x 1.000)	7.529	7.077	6,4%

DROOG MASSAGOED

Er is 38 miljoen ton droog massagoed overgeslagen, dat is een groei van 2,9% ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. Het aandeel droog massagoed in de totale overslag bedraagt 15,8%. In het eerste halfjaar groeide de overslag van kolen met 1,3% voornamelijk als gevolg van voorraadvorming. Er is een dalende trend waarneembaar in het gebruik van energiekolen.

De overslag van ijzererts en schroot was erg grillig van maand op maand, maar is uiteindelijk toch licht gestegen. Door schaarste in de ertsmarkt (mijnramp Brazilië, cyclonen in Australië) is de ijzererts prijs gestegen tot rond \$100 per ton. In West-Europa zagen we een teruglopende staalproductie en stagnerende vraag, met name voor de auto-industrie, terwijl de staalimport op hoog niveau bleef ondanks de door de EU genomen anti-dumping maatregelen.

De overslag van agribulk is gedaald ten opzichte van vorig jaar. De agribulkmarkt is erg afhankelijk van weersinvloeden en de kwaliteit

van de oogst. In het eerste halfjaar is er minder geïmporteerd naar Europa omdat er in Europa zelf meer geoogst is dan voorgaand jaar.

De overslag van Overig droog massagoed is vooral in de eerste maanden van het jaar sterk gestegen. Grotendeels betreft dit

grondstoffen voor de industrie en bouw, en weerspiegelt het de goede economische omstandigheden in die periode. Gedurende de laatste maanden van het eerste halfjaar was er minder groei in deze goederensoorten, mogelijk als anticipatie op neerwaarts bijgestelde productieverwachtingen in Nederland en Duitsland. Biomassa groeide fors als gevolg van het goed op gang komen van bijstook in kolencentrales.

NAT MASSAGOED

In de eerste zes maanden van 2019 is 110 miljoen ton nat massa-goed overgeslagen. Dat was 3 miljoen ton meer dan het eerste halfjaar van 2018, een stijging van 2,8%. Nat massa-goed bedroeg 45,7% van de totale overslag.

De overslag van ruwe olie groeide met 1,4 miljoen ton ten opzichte van het eerste halfjaar 2018, een stijging van 2,8%. De raffinaderijen hebben in de eerste maanden van 2019 meer geproduceerd. Opvallend bij ruwe olie is de sterke stijging van import van olie uit de VS. Deze olie was goedkoper dan Brent-olie en het leverde daarmee hogere marges op.

Minerale olieproducten daalde met 5,8% ten opzichte van vorig jaar, hetgeen overeenkomt met 2,3 miljoen ton minder overslag. De daling werd vooral veroorzaakt doordat er minder handel in stookolie tussen Rusland en Azië liep via Rotterdam. Dat past in de trend van de afgelopen jaren van dalende productie van stookolie in Rusland. Daarnaast is het voor sommige partijen voordeliger om direct naar Azië te varen met kleinere schepen dan eerst in Rotterdam over te slaan naar een groter schip.

De overslag van LNG steeg wederom fors. Ten opzichte van 2018 nam de overslag van LNG met 93,9% toe naar 3,8 miljoen ton in het eerste halfjaar 2019. De import van gas uit de Verenigde Staten en het Atlantisch bassin nam toe als gevolg van prijseffecten. Het prijsverschil tussen Azië en Europa is erg klein. Gegeven de transportkosten is de export van LNG naar Azië hierdoor minder aantrekkelijk dan export naar Europa, met name voor marktspelers in het Atlantische bassin.

De overslag van overig nat massa-goed steeg met 2 miljoen ton ten opzichte van vorig jaar, een stijging van 14,4%. Groei was er in de deelsegmenten chemicaliën, eetbare oliën en biobrandstoffen.

Vooraf deze laatstgenoemde categorie zorgde voor een sterke stijging in het eerste halfjaar. Dit was het gevolg van toegenomen vraag voor bijmenging en het beëindigen van heffing op import vanuit Argentinië en Indonesië.

CONTAINERS EN BREAKBULK

De containeroverslag toonde een toename ten opzichte van 2018 van 4,8%, ofwel 3,5 miljoen ton meer lading. Het eerste halfjaar 2019 liet daarmee een recordoverslag zien. In TEU gemeten was de groei nog sterker, er werd 452.000 TEU meer overgeslagen, een groei van 6,4%. Het aandeel containers bedroeg 32% van de totale overslag in het eerste halfjaar van 2019.

De sterke stijging van de containeroverslag ten opzichte van 2018 kwam voor een belangrijk deel door een toename van transshipment, intercontinentale lading die via Rotterdam van en naar Europese bestemming wordt vervoerd. Daarnaast steeg het volume van volle import containers afkomstig uit Azië, een teken van een groeiende economie waarin meer consumentengoederen, halffabrikaten en onderdelen worden geïmporteerd voor consumptie en productie in Europa. De sterke groei in TEU hangt samen met de toegenomen noodzaak om lege containers te herpositioneren als gevolg van onbalans in de handel tussen Europa en Azië.

Het Shortsea segment gaf een daling te zien, met name naar het oostelijk deel van de Middellandse zee. Oorzaken daarvan zijn een andere routing van scheepslijnen en de verslechterde staat van de Turkse economie.

Het segment Breakbulk liet een groei zien in het eerste halfjaar van 2,1%. De RoRo-overslag steeg met 2,7% maar vertoonde in de eerste helft van 2019 een wisselvallig beeld als gevolg van de dreiging van een harde Brexit. Bedrijven anticipeerden op een mogelijke harde Brexit in maart door veel voorraden in te slaan in het eerste kwartaal van 2019. Dit resulteerde in hele hoge groeicijfers voor RoRo. Na uitstel van de Brexit daalde de overslag in het tweede kwartaal als gevolg van het interen op voorraden. Overig stukgoed was vrijwel gelijk aan 2018, het verschil bedroeg slechts 8.000 ton.

FINANCIËN

In het eerste halfjaar van 2019 wordt een resultaat na belastingen geboekt van € 100,4 miljoen. Het resultaat over de eerste helft van 2018 (€ 1,3 miljard) werd sterk beïnvloed door de vorming van de latente belastingvordering van € 1,2 miljard. Het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen over de eerste helft van 2019 is € 134,8 miljoen. Een stijging van 7,0% ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018 (€ 126,1 miljoen).

De omzet van het eerste halfjaar van 2019 is vergeleken met de eerste helft van 2018 met 4,0% (€ 13,6 miljoen) gestegen. De inkomsten uit contracten zijn gestegen met € 5,3 miljoen door nieuwe contracten en indexeringen. Het zeehavengeld is gestegen met € 5,4 miljoen door een stijging van de goederenoverslag met 3,4%. Het effect van de stijgende overslag wordt gedempt door een stijging van de verstrekte kortingen.

De operationele lasten zijn in de eerste helft van 2019 3,6% (€ 4,5 miljoen) hoger dan in de eerste helft van 2018 voornamelijk door hogere personeelslasten (€ 4,2 miljoen). Deze stijging wordt onder andere veroorzaakt door een eenmalige last van € 1,6 miljoen voor de reservering van de in dit jaar geïntroduceerde ouderen participatieregeling.

De afschrijvingen zijn licht toegenomen met € 1,4 miljoen met name door een toename van de investeringen.

De financiële baten en lasten zijn afgenomen met € 1,1 miljoen door onder andere een rentebate van € 1,8 miljoen over de in 2018 verstrekte lening aan een in Nederland gevestigde houdstermaatschappij.

Het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen zorgt voor een solide basis die nodig is om de investeringsambities waar te kunnen maken.

De belangrijkste investeringen voor het eerste halfjaar van 2019 zijn de aanleg van het Theemswegtracé, de aanleg van een kade voor de HES Hartel Tank Terminal en de aanleg van de Container Exchange Route (CER). Door een toename van de investeringen in deze projecten zullen de totale investeringen exclusief deelnemingen van heel 2019 boven het niveau van heel 2018 liggen (2018: € 318,8 miljoen).

Een gezonde kasstroom is nodig om verplichtingen na te kunnen komen en te kunnen blijven investeren in de infrastructuur van de haven. De operationele kasstroom van € 161,3 miljoen is in de eerste helft van 2019 € 74,5 miljoen hoger dan in de eerste helft van 2018, voornamelijk veroorzaakt door de in het eerste halfjaar van 2018 betaalde voorschotten vennootschapsbelasting voor 2017 en 2018.

De betaalde investeringen van € 156,9 miljoen en het betaalde dividend van € 96,5 miljoen hebben in de eerste helft van 2019 het grootste aandeel in de investerings- en financieringskasstroom. Per saldo zijn de totale liquide middelen ten opzichte van einde boekjaar 2018 met € 76,0 miljoen afgenomen.

HALFJAARCIJFERS 2019

BALANS PER 30 JUNI 2019

(Voor resultaatbestemming)

ACTIVA	30-6-2019	31-12-2018
(BEDRAGEN X € 1.000)		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	3.865.261	3.824.130
Financiële vaste activa	1.234.502	1.247.563
	5.099.763	5.071.693
Vlottende activa		
Voorraden	665	677
Vorderingen	214.786	214.753
Liquide middelen	59.721	135.736
	275.172	351.166
TOTAAL ACTIVA	5.374.935	5.422.859
PASSIVA		
(BEDRAGEN X € 1.000)		
Eigen vermogen	3.816.334	3.810.430
Voorzieningen	60.794	59.779
Langlopende schulden	1.309.303	1.298.531
Kortlopende schulden	188.504	254.119
TOTAAL PASSIVA	5.374.935	5.422.859

VERKORTE WINST-EN-VERLIESREKENING EERSTE HALFJAAR 2019

WINST-EN-VERLIESREKENING	JAN-JUN 2019	JAN-JUN 2018
(BEDRAGEN X € 1.000)		
Som der bedrijfsopbrengsten	357.779	344.163
Som der operationele lasten	128.356	123.876
RESULTAAT VOOR RENDE EN AFSCHRIJVINGEN	229.423	220.287
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	73.758	72.332
BEDRIJFSRESULTAAT	155.665	147.955
Financiële baten en lasten	-20.818	-21.898
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	134.847	126.057
Belastingen	-33.234	1.191.487
Resultaten deelnemingen	-1.257	843
RESULTAAT NA BELASTINGEN	100.356	1.318.387

VERKORT KASSTROOMOVERZICHT EERSTE HALFJAAR 2019

KASSTROOMOVERZICHT (BEDRAGEN X € 1.000)	JAN-JUN 2019	JAN-JUN 2018
BEDRIJFSRESULTAAT	155.665	147.954
Afschrijvingen, mutaties in voorzieningen e.a.	89.939	80.798
Mutaties in werkkapitaal	-41.968	-54.259
KASSTROOM UIT BEDRIJFSACTIVITEITEN	203.636	174.493
Ontvangen en betaalde interest	-18.448	-18.207
Betaalde vennootschapsbelasting	-23.896	-69.486
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	161.292	86.800
Investeringskasstroom bruto	-156.876	-126.750
Subsidies en overige mutaties	15.405	2.471
Desinvesteringen	5.886	1.272
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	-135.585	-123.007
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	-101.722	-99.884
SALDO KASSTROOM	-76.015	-136.091
Saldo geldmiddelen per 1 januari	135.736	228.870
Saldo geldmiddelen per 30 juni	59.721	92.779
MUTATIE GELDMIDDELEN	-76.015	-136.091

Vanaf 31-12-2018 is het langlopende deel in de kortlopende schulden en vorderingen gerubriceerd onder de langlopende schulden respectievelijk vorderingen. Naar aanleiding hiervan zijn de vergelijkende cijfers aangepast.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

ACTIVITEITEN VAN DE VENNOOTSCHAP

Havenbedrijf Rotterdam is beheerder, exploitant en ontwikkelaar van het Rotterdamse haven- en industriegebied. Als naamloze vennootschap heeft Havenbedrijf Rotterdam twee aandeelhouders: gemeente Rotterdam (70,83%) en de Staat (29,17%).

De statutaire doelen/ kernactiviteiten van Havenbedrijf Rotterdam zijn:

- het ontwikkelen, aanleggen, beheren en exploiteren van het haven- en industriegebied in Rotterdam;
- het bevorderen van een effectieve, veilige en efficiënte scheepvaartafwikkeling in de Rotterdamse haven en het aanloopgebied voor de kust.

Havenbedrijf Rotterdam creëert economische en maatschappelijke waarde door samen met klanten en stakeholders duurzame groei te realiseren in de haven.

Havenbedrijf Rotterdam investeert in de ontwikkeling van grond tot uitgeefbaar terrein en in de haveninfrastructuur, zoals kademuuren, steigers, (water)wegen en kabel- en leidingvoorzieningen. Deze infrastructuur maakt het terrein bereikbaar en maakt overslag van goederen mogelijk. De terreinen en infrastructuur in de haven worden verhuurd of in erfpacht uitgegeven aan bedrijven en dat vormt één van onze belangrijkste inkomstenstromen. Een andere belangrijke inkomstenstroom is afkomstig van havengelden. Havengelden worden ontvangen van (internationale) rederijen wanneer hun schepen gebruikmaken van onze nautische infrastructuur in de haven.

GRONDSLAGEN VOOR HET OPSTELLEN VAN HET HALFJAARBERICHT

Het halfjaarbericht is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek en de uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Zoals toegestaan binnen

RJ 394 'Tussentijdse Berichtgeving' bevat dit halfjaarbericht niet alle verplichte informatie van een volledige jaarrekening en moet daarom tezamen met de jaarrekening 2018 worden gelezen. Op de halfjaarcijfers zijn dezelfde grondslagen van toepassing voor de waardering van activa en passiva en voor de resultaatbepaling als voor de jaarrekening 2018.

VRIJSTELLING CONSOLIDATIEPLICHT

Havenbedrijf Rotterdam maakt gebruik van de vrijstelling van de plicht om de gegevens te consolideren van deelnemingen indien de in de consolidatie te betrekken maatschappijen gezamenlijk een financiële betekenis hebben die te verwaarlozen is op het geheel van Havenbedrijf Rotterdam (RJ 217.304).

STELSELWIJZIGINGEN

In het eerste halfjaar van 2019 zijn er geen stelselwijzigingen doorgevoerd die invloed hebben op vermogen en resultaat.

OORDELEN EN SCHATTINGEN

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van het halfjaarbericht vormt de algemene directie van Havenbedrijf Rotterdam zich diverse oordelen en schattingen. In het eerste halfjaar van 2019 zijn er geen significante wijzigingen in de wijze van oordelen en schatten.

SEIZOENSINVLOEDEN

De overslagvolumes zijn in beperkte mate onderhevig aan seizoensinvloeden zoals een toename van kolenoverslag in de wintermaanden en het effect van Chinees Nieuwjaar (februari) op de containeroverslag. De opbrengsten uit huur- en erfpachtcontracten en de exploitatiekosten zijn niet of nauwelijks onderhevig aan seizoensinvloeden.

TOELICHTING OP DE VERKORTE BALANS EN WINST-EN-VERLIESREKENING

MATERIËLE VASTE ACTIVA

MATERIËLE VASTE ACTIVA	BOEKWAARDE 31 DEC 2018	INGEBRUIKNAME JAN-JUN 2019	AFSCHRIJVINGEN JAN-JUN 2019	DES- INVESTERINGEN JAN-JUN 2019	BOEKWAARDE 30 JUN 2019
(BEDRAGEN X € 1.000)					
Terreinen en infraplus	1.326.726	933	-11.504	-5.504	1.310.651
Openbare infra, havenbekkens etc.	696.911	54.794	-20.248	8	731.465
Kademuren, steenglooingen etc.	1.174.944	71.467	-24.002	-	1.222.409
Vaste bedrijfsmiddelen en overige	354.992	28.396	-17.203	-	366.185
VASTE ACTIVA	3.553.573	155.590	-72.957	-5.496	3.630.710
		INGEBRUIKNAME	AFBOEKINGEN	INVESTERINGEN	
Activa in aanbouw	270.557	-155.590	-801	120.385	234.551
TOTAAL	3.824.130		-73.758	120.385	3.865.261

De materiële vaste activa zijn in de eerste helft van 2019 toegenomen met € 41,1 miljoen door investeringen (€ 120,4 miljoen inclusief bouwrente) en afgenomen door afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen (-/- € 73,8 miljoen) en de verkoop van activa (€ 5,5 mln.).

De grootste investeringen in het eerste halfjaar van 2019 zijn: de aanleg van het Theemswegtracé, de aanleg van een kade voor de HES Hartel Tank Terminal en de aanleg van de Container Exchange Route (CER).

In de eerste helft van 2019 is € 5,9 miljoen aan interne personeelslasten geactiveerd (eerste halfjaar 2018: € 4,4 miljoen). Dit betreft de direct aan de vervaardiging van een actief toerekenbare personeelslasten.

Per 30 juni 2019 is een impairmenttoets uitgevoerd voor alle materiële vaste activa van Havenbedrijf Rotterdam in het Haven Industrieel Complex. De toets is positief afgerond waardoor geen sprake is van een bijzondere waardevermindering.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De financiële vaste activa zijn in de eerste helft van 2019 afgenomen met € 13,1 miljoen met name door de vrijval van het HY1 2019 deel van de actieve belastinglatentie van € 16,0 mln. Daartegenover staat een toename van langlopende vorderingen (€ 1,5 mln.), deelnemingen (€ 0,8 mln.) en overige langlopende posten (€ 0,7 mln.).

LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen bestaan uit bank- en rekeningcourant tegoeden van € 59,7 miljoen. De mutaties in de liquide middelen zijn opgenomen in het kasstroomoverzicht.

EIGEN VERMOGEN

EIGEN VERMOGEN	GEPLAATST AANDELEN- KAPITAAL	AGIO	WETTELIJKE RESERVES	OVERIGE RESERVES	TE BESTEMMEN RESULTAAT	TOTAAL
(BEDRAGEN X € 1.000)						
1 JAN 2018	900.000	391.200	63.261	1.240.646	1.215.323	3.810.430
Resultaat jan-jun 2018	-	-	-	-	1.318.387	1.318.387
Uitgekeerd dividend 2017	-	-	-	-	(94.635)	(94.635)
Bestemming resultaat 2017	-	-	-	92.346	(92.346)	-
Reserve omrekeningsverschillen	-	-	1.894	-	-	1.894
Reserve deelnemingen	-	-	5.638	(5.638)	-	-
TOTAAL MUTATIES JAN-JUN 2018	-	-	7.532	86.708	1.131.406	1.225.646
30 JUN 2018	900.000	391.200	70.793	1.327.354	2.346.729	5.036.076
Resultaat jul-dec 2018	-	-	-	-	(103.064)	(103.064)
Reserve omrekeningsverschillen	-	-	1.615	-	-	1.615
Reserve deelnemingen	-	-	5.242	(5.242)	-	-
TOTAAL MUTATIES JUL-DEC 2018	-	-	6.857	(5.242)	(103.064)	(101.449)
31 DEC 2018	900.000	391.200	63.261	1.240.646	1.215.323	3.810.430
Resultaat jan-jun 2019	-	-	-	-	100.356	100.356
Uitgekeerd dividend 2018	-	-	-	-	(96.474)	(96.474)
Bestemming resultaat 2018	-	-	-	1.118.849	(1.118.849)	-
Reserve omrekeningsverschillen	-	-	2.022	-	-	2.022
Reserve deelnemingen	-	-	1.660	(1.660)	-	-
TOTAAL MUTATIES JAN-JUN 2019	-	-	3.682	1.117.189	1.114.967	5.904
30 JUN 2019	900.000	391.200	66.943	2.357.835	100.356	3.816.334

Het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen is € 134,8 miljoen (eerste halfjaar 2018: € 126,1 miljoen). In het resultaat over de eerste helft van 2018 zit de vorming van de latente belastingvordering van € 1,2 miljard. Voor een verdere toelichting zie 'Belastingen'.

VOORZIENINGEN

De post voorzieningen bestaat uit de voorziening voor toekomstige bodemsanering van € 40,6 miljoen (31-12-2018: € 40,5 miljoen) en de voorziening voor personeelsregelingen van € 20,2 miljoen (31-12-2018: € 19,3 miljoen).

LANGLOPENDE SCHULDEN

LANGLOPENDE SCHULDEN	30 JUN 2019	31 DEC 2018
(BEDRAGEN X € 1.000)		
Schulden aan kredietinstellingen	961.386	966.634
Schulden kapitaalmarktfinanciering	80.000	80.000
LENINGPORTEFEUILLE	1.041.386	1.046.634
Afkoop erfpacht	126.696	116.180
Overige langlopende posten	141.221	135.717
OVERIGE LANGLOPENDE SCHULDEN	267.917	251.897
TOTAAL	1.309.303	1.298.531

De schulden aan kredietinstellingen zijn afgenomen door reguliere aflossingen. De rentevergoeding over de lening bij kredietinstellingen is gebaseerd op het 3-maands euribortarief + opslag. Deze variabele rentevergoeding is gemaximeerd door middel van een renteswap naar een vast rentepercentage (onderliggende omvang van € 750 miljoen). Voor de faciliteiten voor langlopende schulden zijn geen zekerheden verstrekt. Met financiers zijn ratio's overeengekomen. Net als in 2018 voldoet Havenbedrijf Rotterdam aan de afgesproken normen.

Afkoop erfpacht is toegenomen door een ontvangen afkoop en overige langlopende posten door ontvangen reservation fees.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN REGELINGEN

Havenbedrijf Rotterdam is voorwaardelijke regelingen en meerjarige financiële rechten en verplichtingen aangegaan met gemeenten, externe partijen en deelnemingen. Deze regelingen en verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op de ontwikkeling en het onderhoud van het haven- en industriecomplex Rotterdam, de stadshavens van Rotterdam en interne bedrijfsvoering. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de jaarrekening 2018.

In de eerste helft van 2019 is één nieuwe voorwaardelijke regeling en één nieuwe meerjarige verplichting aangegaan. Via de Stimuleringsregeling Klimaatvriendelijke Zeevaart stelt Havenbedrijf Rotterdam € 5,0 miljoen beschikbaar voor projecten in Rotterdam waarbij nieuwe klimaatvriendelijke brandstoffen worden toegepast in de zeevaart. Daarnaast is aan de Gemeente Goedereede de garantie gegeven dat het Slijkgat, de vaargeul die de haven van Stellendam verbindt met de open zee, op 5,5 meter diepte wordt gehouden.

FISCALE EENHEID

Havenbedrijf Rotterdam N.V. maakt onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met de volgende deelnemingen:

- Mainport Holding Rotterdam N.V.
- Cruise Port Rotterdam B.V.
- Rotterdam Fieldlab Additive Manufacturing B.V.
- Portshuttle Rotterdam B.V.
- Blockchain Fieldlab B.V.

- Nextlogic B.V.
- PortXchange Products B.V.
- Mainport Foreign Investments B.V.
- Port of Pecém Participations B.V.
- MHR Commanditaire Venoot B.V.
- MHR Silent Partner B.V.
- The Green Near Future 4 B.V.

Havenbedrijf Rotterdam is uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel. De verschuldigde vennootschapsbelasting wordt via Havenbedrijf Rotterdam N.V. afgedragen.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Havenbedrijf Rotterdam heeft renteswapcontracten uitstaan bij kredietinstellingen. De renteswaps dienen ter dekking van het renterisico dat Havenbedrijf Rotterdam loopt op de variabele leningen alsmede de financieringsbehoefte op lange termijn die volgt uit de strategische ambities van Havenbedrijf Rotterdam. De berekende marktwaarde van de renteswaps per 30-06-2019 bedraagt - € 398,0 miljoen (31-12-2018: - € 339,4 miljoen). De toename van de negatieve waarde wordt veroorzaakt door een daling van de lange termijn variabele rente. Havenbedrijf Rotterdam is niet voornemens de gehele swappositie voortijdig te beëindigen, omdat met de renteswaps het renterisico afgedekt wordt.

Havenbedrijf Rotterdam past kostprijs-hedge-accounting toe. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de jaarrekening 2018.

RISICOBEHEERSING

Voor de identificatie, beheersing en rapportage van risico's hanteert Havenbedrijf Rotterdam een risicobeheersing- en controlsysteem. Het systeem is gebaseerd op de internationaal geaccepteerde standaarden van de Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) en staat beschreven in het jaarverslag 2018. De belangrijkste risico's zijn als onderdeel van het strategisch planningsproces begin dit jaar geactualiseerd. Ze zijn grotendeels hetzelfde gebleven als in 2018. Het risico 'Terminal operatie Maasvlakte' is geïntegreerd in het risico 'Congesties in en

rond de haven (Beschikbare infrastructuur & bereikbaarheid). Nieuw is het risico 'Compliance issues buitenlandse deelnemingen'. Dit gezien de groei in het aantal buitenlandse deelnemingen en daarmee ook de vergroting van de kans op exposure op compliance issues, waaronder corruptie. Naast maatregelen zoals het vooraf screenen van landen en potentiële buitenlandse partners, wordt dit onderwerp voortaan periodiek besproken op directieteam niveau als onderdeel van het top risicolandschap van Havenbedrijf Rotterdam. Verder wordt in 2019 een control framework deelnemingen opgesteld. Deze is gericht op de beheersing van financiële verslaggevingsrisico's in (buitenlandse) deelnemingen en compliance risico's in buitenlandse deelnemingen.

SOM DER BEDRIJFSOPBRENGSTEN

SOM DER BEDRIJFSOPBRENGSTEN (BEDRAGEN X € 1.000)	JAN-JUN 2019	JAN-JUN 2018
Netto omzet		
Zeehavengeld	147.569	142.211
Binnenhavengeld	7.189	6.709
Inkomsten uit contracten	185.027	179.725
TOTAAL NETTO OMZET	339.785	328.645
Overige bedrijfsopbrengsten	17.994	15.518
TOTAAL	357.779	344.163

De inkomsten uit zeehavengeld zijn ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018 gestegen door een stijging van de goederenoverslag met 3,4%. Daartegenover staat een stijging van de verstrekte kortingen. De inkomsten uit contracten (onder andere huur, erfpacht en kadegelden) zijn toegenomen door nieuwe contracten, indexeringen en prijsherzieningen.

De overige bedrijfsopbrengsten bestaan met name uit opbrengsten uit zandverkoop, baggerwerkzaamheden voor derden, slobopslag voor derden en de bijdrage voor het Verkeerbegeleidend Systeem.

SOM DER OPERATIONELE LASTEN

SOM DER OPERATIONELE LASTEN (BEDRAGEN X € 1.000)	JAN-JUN 2019	JAN-JUN 2018
Lonen, salarissen en sociale lasten	59.765	55.595
Exploitatielasten	69.861	68.591
Overige bedrijfskosten	-1.270	-310
TOTAAL	128.356	123.876

In de lonen en salarissen is een eenmalige last opgenomen van € 1,6 miljoen voor de reservering van de in dit jaar geïntroduceerde ouderen participatieregeling. De overige bedrijfskosten bevatten voornamelijk incidentele kosten en opbrengsten.

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	JAN-JUN 2019	JAN-JUN 2018
(BEDRAGEN X € 1.000)		
Rentebaten langlopende vorderingen	1.971	136
Overige rentebaten	448	1.155
TOTAAL FINANCIËLE BATEN	2.419	1.291
Rentelasten financieringen	23.732	23.577
Rentelasten-calculatorisch	416	481
Geactiveerde rente over materiële vaste activa-in aanbouw	-2.045	-1.505
Overige rentelasten	1.134	636
TOTAAL FINANCIËLE LASTEN	23.237	23.189
TOTAAL	20.818	21.898

De stijging van de rentebaten langlopende vorderingen betreft de rente over de in 2018 verstrekte lening aan een in Nederland gevestigde houdstermaatschappij van € 75,3 miljoen voor de verwerving van de aandelen in de haven van Pecém in Brazilië.

Over de materiële vaste activa in aanbouw wordt rente geactiveerd (bouwrente) gedurende de periode van de vervaardiging van het actief. De bouwrente wordt berekend op basis van de gewogen gemiddelde rentevoet van het vreemd vermogen van Havenbedrijf Rotterdam. Het gehanteerde percentage in 2019 is 1,36% (2018: 1,82%).

RESULTAAT DEELNEMINGEN

Het resultaat deelnemingen voor het eerste halfjaar van 2019 bedraagt - € 1,3 miljoen (eerste halfjaar 2018: € 0,8 miljoen). De afname van het resultaat wordt met name veroorzaakt door een negatief nagekomen resultaat van € 1,6 miljoen uit Sohar vanwege de boeterente door afkoop van bestaande leningen in het kader van een herfinanciering.

BELASTINGEN

De belastingen in de winst-en-verliesrekening over het eerste halfjaar van 2019 bestaan uit latente en acute belastingen. De latente belastingen betreft de vrijval van de latente belastingvordering voor het eerste halfjaar 2019 (- € 16,0 miljoen). De acute belastingen betreft de acute vennootschapsbelasting over het eerste halfjaar van 2019 (- € 17,3 miljoen).

BELASTINGEN	JAN-JUN 2019
(BEDRAGEN X € 1.000)	
Latente belastingen	
Vrijval belastinglatentie JAN-JUN 2019	-15.969
	-15.969
Acute belastingen	
Schatting acute vennootschapsbelasting JAN-JUN 2019	-17.265
	-17.265
TOTAAL	-33.234

In het resultaat over de eerste helft van 2018 zit de vorming van de latente belastingvordering van € 1,2 miljard. Op 30 juni 2019 is de latente belastingvordering € 943,0 miljoen. De latente belastingvordering valt vrij in de volgende termijnen:

VRIJVAL BELASTINGLATENTIE (BEDRAGEN X € 1.000)	1JAAR	1 - 5 JAAR	5 - 10 JAAR	> 10 JAAR	TOTAAL
	31.938	107.511	130.944	672.625	943.018
30 JUN 2019	31.938	107.511	130.944	672.625	943.018

De effectieve belastingdruk betreft de belastingen (acute en latente belastingen) gedeeld door het resultaat voor belastingen. Dit resulteert in een effectieve belastingdruk van 25,1%.

EFFECTIEVE BELASTINGDRUK (BEDRAGEN X € 1.000)	
Resultaat van de fiscale eenheid VPB voor belastingen	132.310
Belastingen	33.234
EFFECTIEVE BELASTINGDRUK	25,1%

TRANSACTIES MET VERBONDEN PARTIJEN

Alle deelnemingen alsmede bestuurders, commissarissen en aandeelhouders (de gemeente Rotterdam en het Rijk) worden aangemerkt als verbonden partij. Alle transacties met verbonden partijen zijn onder normale marktvoorwaarden aangegaan.

RESULTAATVERWERKING

Het resultaat na belastingen over de eerste helft van 2019 bedraagt € 100,4 miljoen. Dit is verwerkt in de halfjaarcijfers van 2019 als 'Te bestemmen resultaat', als onderdeel van het eigen vermogen. In het resultaat over de eerste helft van 2018 (€ 1,3 miljard) zit de vorming van de latente belastingvordering van € 1,2 miljard. Het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen over de eerste helft van 2019 is € 134,8 miljoen (eerste halfjaar 2018: € 126,1 miljoen).

Met het besluit van de Algemene vergadering van aandeelhouders in maart 2019 is het dividend 2019 (€ 96,5 miljoen inclusief dividendbelasting) in mei 2019 uitgekeerd en is het restant van het nettoresultaat uit 2018 (€ 1,1 miljard) toegevoegd aan de overige reserves.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum geweest die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum dan wel van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van het halfjaarbericht.

Havenbedrijf Rotterdam N.V.

22 juli 2019

Algemene Directie

Drs. A.S. (Allard) Castelein	- President Directeur (CEO)
Ing. R. (Ronald) Paul	- Directeur Infrastructuur & Maritieme Zaken (COO)
Drs. V.D.I.V. (Vivienne) de Leeuw	- Directeur Financiën & Informatievoorziening (CFO)

BEOORDELINGSVERKLARING

Aan: de algemene directie van Havenbedrijf Rotterdam N.V.

OPDRACHT

Wij hebben de in dit halfjaarbericht opgenomen tussentijdse financiële informatie over de periode van 1 januari 2019 tot en met 30 juni 2019 van Havenbedrijf Rotterdam N.V. te Rotterdam bestaande uit de verkorte balans, de verkorte winst-en-verliesrekening, het verkorte mutatieoverzicht van het eigen vermogen, het verkorte kasstroomoverzicht en de specifieke toelichting op de hiervoor genoemde overzichten, beoordeeld. De algemene directie van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opstellen en het weergeven van de tussentijdse financiële informatie in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de jaarverslaggeving 394 'Tussentijdse berichten'. Het is onze verantwoordelijkheid een conclusie te formuleren bij de tussentijdse financiële informatie op basis van onze beoordeling.

WERKZAAMHEDEN

Wij hebben onze beoordeling van de tussentijdse financiële informatie verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder Standaard 2410, 'Het beoordelen van tussentijdse financiële informatie door de accountant van de entiteit'. Een beoordeling van tussentijdse financiële informatie bestaat uit het inwinnen van inlichtingen, met name bij personen die verantwoordelijk zijn voor financiën en verslaggeving, en het uitvoeren van cijferanalyses en andere beoordelingswerkzaamheden. De reikwijdte van een beoordeling is aanzienlijk geringer dan die van een controle die is uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en stelt ons niet in staat zekerheid te verkrijgen dat wij kennis hebben genomen van alle aangelegenheden van materieel belang die bij een controle onderkend zouden worden. Om die reden geven wij geen controleverklaring af.

CONCLUSIE

Op grond van onze beoordeling is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de tussentijdse financiële informatie over de periode van 1 januari 2019 tot en met 30 juni 2019 niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, is opgesteld in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de jaarverslaggeving 394 'Tussentijdse berichten'.

Rotterdam, 22 juli 2019

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. I. Bindels RA